

Οι «παγωμένες» εικόνες του Μανώλη Μπαμπούση

Ο καθηγητής της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών εκθέτει έργα του σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και αποκαλύπτει τα μυστικά της ιδιαίτερης τεχνοτροπίας του.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΜΠΙΡΜΠΛΗ

Οι εικόνες του μοιάζουν να περιβάλλονται από κύματα ψυχρού αέρα. Απογυμνωμένες, στεγνές, δίχως ευκρινείς αισθητικές προθέσεις, αλλά με μεγάλη αισθητική συνέπεια, χρησιμοποιούν το φως και τις σκιές για να αναδείξουν αντικείμενα και θεσμούς -κυρίως θεσμούς-, δίνοντάς τους μια διάσταση σχεδόν ιατροδικαστική, υπονοώντας κραυγαλέα τη ζωή που απουσιάζει. Γραφεία δημόσιων υπηρεσιών, αίθουσες δικαστηρίου, έδρανα της Βουλής, στολισμένα τραπέζια που περιμένουν τους θαμώνες σε κέντρα διασκέδασης, τραπέζια μηχανήματα ανάληψης μετρητών...

Ο Μανώλης Μπαμπούσης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1950. Το 1975 ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Αρχιτεκτονική Σχολή της Φλωρεντίας και στη συνέχεια σπούδασε αναστηλώσεις στο Διεθνές Κέντρο Συντήρησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στη Ρώμη. Καθηγητής σήμερα στο εργαστήριο Φωτογραφίας της Καλών Τεχνών, προσωπικός φωτογράφος του Έλληνα καλλιτέχνη Γιάννη Κουνέλλη, με τον οποίο τον συνδέει βαθιά φιλία, παρουσιάζει αυτό τον καιρό έργα του στην Μπιενάλε της Θεσσαλονίκης και στο Remap2.

Συναντηθήκαμε προκειμένου να καταλάβουμε τι κρύβεται πίσω από το βλέμμα ενός ανθρώπου που δημιουργεί «παγωμένες» εικόνες, ακίνητες και βουβές, αλλά και με ανεπαίσθητους ψιθύρους που μας προειδοποιούν ότι αυτό που βλέπουν τα μάτια μας από στιγμή σε στιγμή μπορεί και να εκραγεί σε χιλιάδες κομμάτια.

Είναι απογυμνωμένες από συναισθήματα οι εικόνες σας. Για ποιο λόγο κρατάτε αυτή την απόσταση από τα πράγματα;

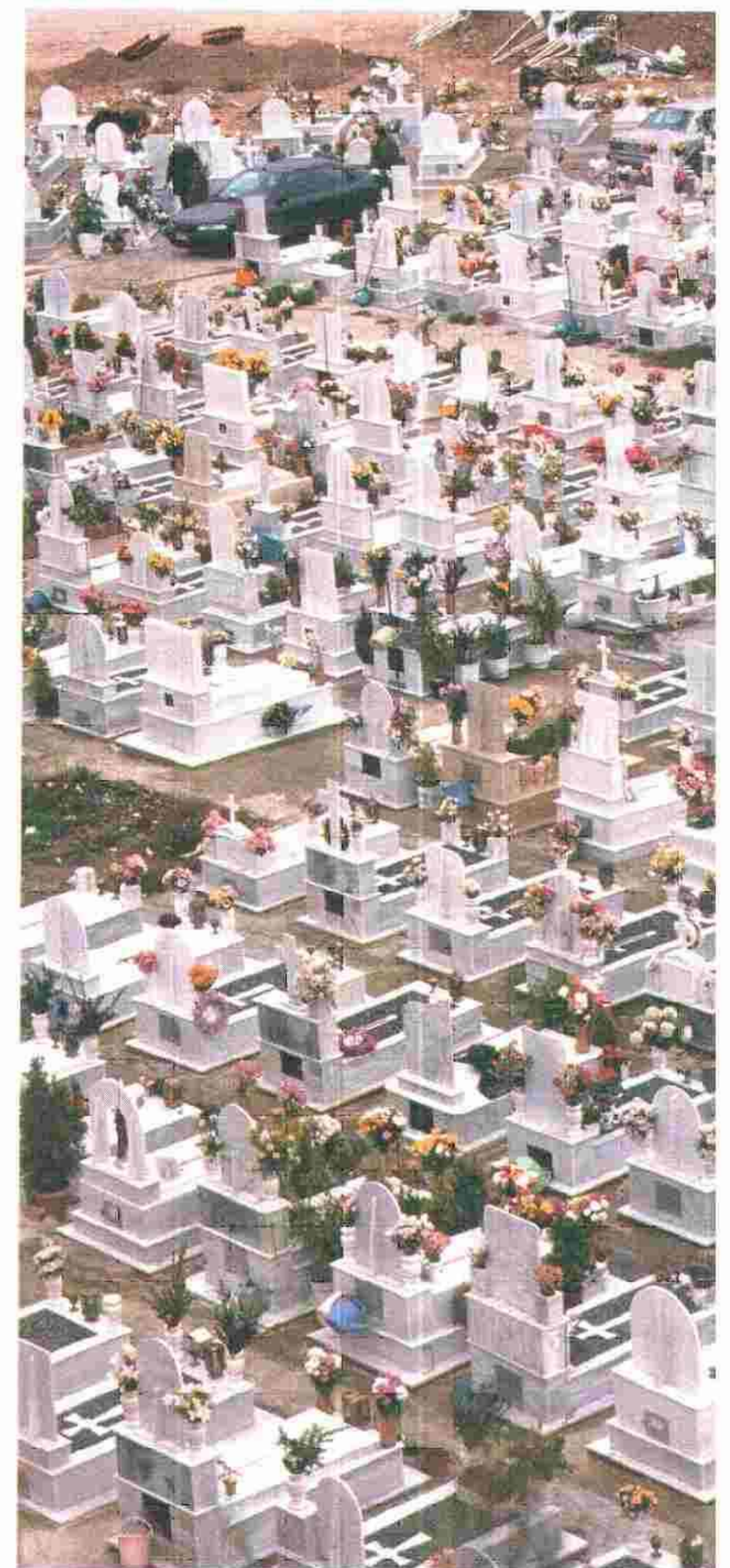
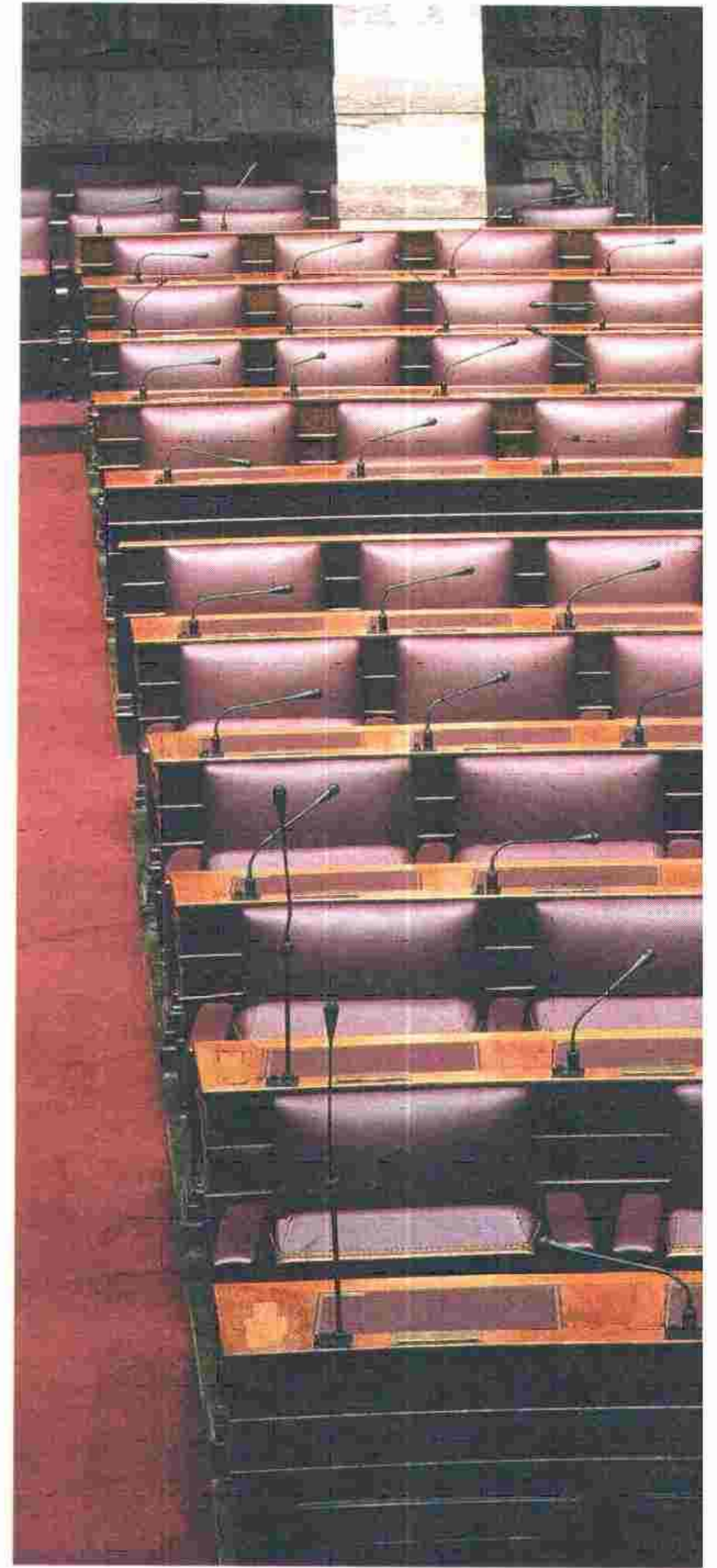
Θεωρώ ότι αυτό με κάνει να βλέπω τα πράγματα καθαρότερα. Είναι μια κριτική απόσταση που ταυτόχρονα με ωθεί στο να συγκεντρώνομαι περισσότερο στη γεωμετρία του χώρου. Είμαι επιφυλακτικός απέναντι σε εικόνες που επαναφέρουν στερεότυπα, όπως το κλισέ του στενοχωρημένου, του ευτυχισμένου, του μωρού στην αγκαλιά της μάνας ή του ερωτευμένου. Δεν με συγκινεί η σκηνοθεσία ούτε οι θεατρικές χειρονομίες. Το συναίσθημα από μόνο του είναι μια ευκολία. Υπάρχουν κι άλλα πράγματα που συγκινούν.

Θα μπορούσε επίσης κανείς να χαρακτηρίσει τη δουλειά σας ρεαλιστική σε σημείο επιθετικότητας.

Δεν πιστεύω ότι υπάρχει ρεαλιστική προσέγγιση σε οτιδήποτε από τα πράγματα που υπάρχουν γύρω μας. Θεωρώ το ρεαλισμό προσωπική υπόθεση του καθενός μας. Πάντως, μέσα από αυτόν το ρεαλισμό μπορεί κανείς να δει πολύ παράξενα πράγματα, πολύ ακραία. Ο ρεαλισμός δεν απέχει πολύ από την επιστημονική φαντασία.

Τι είναι αυτό που αποκαλούμε «ματιά του φωτογράφου»; Γιατί η ίδια φωτογραφία, τραβηγμένη την ίδια χρονική στιγμή από διαφορετικούς φωτογράφους, δεν είναι ποτέ ίδια;

Αν το δούμε από τεχνική άποψη, ακόμη και η απειροελάχιστη διαφορά στη σύνθεση, στο κάδρο ή στο φως επηρεάζουν το φωτογραφικό αποτέλεσμα. Στην ουσία, όμως, μια φωτογραφία δεν είναι ποτέ ίδια με μια άλλη, διότι διαφορετικοί άνθρωποι

© ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΖΑΒΟΣ

ποι είναι φυσικό να έχουν διαφορετική προσέγγιση. Αυτό που θα «δει» κάποιος σε μια λήψη έχει να κάνει με τις ιδέες, τη φιλοσοφία και τη στάση ζωής του. Η «ματιά» προσδίδει στην εικόνα ένα εννοιολογικό και αισθητικό στοιχείο πολύ προσωπικό. Συνήθως, έχει να κάνει πολύ με τις εμμονές οι οποίες είναι, εν τέλει, πολύ σημαντικές στην τέχνη.

Ποιο στάδιο σάς γοητεύει πιο πολύ σε μια φωτογράφιση;

Η στιγμή της σύλληψης. Η ιδέα είναι πολύ σημαντική πάντα. Από εκεί κι ύστερα το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μέχρι να κάνεις τη φωτογράφιση είναι εξίσου σημαντικό, διότι σε φέρνει σε επαφή με τον πραγματικό κόσμο και τις διαδικασίες. Μιλώ για τη δική μου δουλειά στην οποία, τις περισσότερες φορές, απαιτούνται άδειες και επαφές προκειμένου να γίνει μια φωτογράφιση. Πρέπει να χτυπήσω πολλές πόρτες, να συνομιλήσω με πολλούς ανθρώπους. Δεν φωτογραφίζεις αλλιώς μια αίθουσα δικαστηρίου, εκκλησιαστικούς χώρους ή τη Βουλή.

Μπορείτε να μας δώσετε μια απάντηση στο τι είναι η φωτογένεια; Γιατί ορισμένοι άνθρωποι αποτυπώνονται καλύτερα στη φωτογραφία απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα;

Η φωτογένεια είναι μια ενέργεια που έχει να κάνει τόσο με τις συνθήκες της φωτογράφισης όσο και με το συναίσθημα. Αν το άτομο που φωτογραφίζεις δεν στέκεται ήσυχο π.χ. είναι αδύνατο να φωτογραφηθεί σωστά. Αν όμως εκπέμπει ένα γαλήνιο, καθαρό συναίσθημα, τότε έχει περισσότερες

πιθανότητες να βγει πιο γοητευτικό.

Πότε είναι σημαντική μια φωτογραφία;

Δεν υπάρχουν κανόνες. Σημαντικό είναι το βάθος της εικόνας, τα δεύτερα επίπεδά της. Πίσω από τη βιτρίνα κρύβεται η ουσία. Αν όμως σε μια εικόνα σε φέρει αντιμετώπιση με τον εαυτό σου, τότε είναι σημαντική για σένα.

Εχετε μάθει πράγματα για τον εαυτό σας μέσα από τις φωτογραφίες σας;

Φυσικά και έχω μάθει. Και αυτό είναι που με ενδιαφέρει. Η σκέψη πίσω από την εικόνα. Μια εικόνα, όσο όμορφη και αν είναι, δεν είναι ποτέ αρκετή.

Και ποιες είναι αυτές οι σκέψεις;

Η δύναμη των θεσμών, η βία και η ομορφιά που έχουν τα κύματα, η αρχιτεκτονική των τοπίων, αλλά και τα συναισθήματα που αποπνέει η γεμάτη μπαλώματα αισθητική του Κεραμεικού, με τη φθορά και την άναρχη συνύπαρξη της πρόσφατης και παλαιότερης ιστορίας τους. Με έλκει το πολιτισμικό ανακάτωμα ανθρώπων, κτριών, αντικειμένων, η γοητεία του αδιαμόρφωτου, πολύ περισσότερο από τη θέα ενός καλογυλισμένου 4Χ4 με οδηγό το ξανθό πρότυπο της αποστειρωμένης κυρίας και τα αμόλυντα παιδιά στο πίσω κάθισμα.

Η ψηφιακή τεχνολογία έκανε πιο προσίτη στον κόσμο την τέχνη της φωτογραφίας. Πολλοί τη λάτρεψαν, άλλοι τη μίσησαν. Εσείς τι νιώθετε γι' αυτήν;

Η δική μου καλλιτεχνική προσέγγιση είναι ούτως ή άλλως η παραδοσιακή. Σε μια εποχή που τα εργαστήρια κλείνουν και τα φιλμ είναι όλο και πιο δύσκολο να τα βρεις,

εγώ συνεχίζω να χρησιμοποιώ αναλογικές κάμερες και φιλμ. Δουλεύω με αυτόν τον τρόπο όχι απαραίτητα επειδή είναι ο καλύτερος, αλλά επειδή είναι ο τρόπος που ξέρω. Η ψηφιακή φωτογραφία έφερε την ευκολία, που δεν είναι κάτι κακό, βέβαια. Το κακό είναι ότι με το να τραβάς «ανελέητα» και να επιλέγεις ύστερα τις εικόνες, κάποια στιγμή σε οδηγεί στο να χάσεις τη δυνατότητα συγκέντρωσης που απαιτεί μια ουσιαστική λήψη. Αυτό που επίσης βρίσκω ενδιαφέρον είναι ότι οι εκατοντάδες ψηφιακές λήψεις που ξεμένουν είναι φωτογραφίες-φαντάσματα - δεν υπάρχουν παρά μόνο σαν αρχεία ενός σκληρού δίσκου. Οι περισσότεροι, σήμερα, επαγγελματίες ή ερασιτέχνες φωτογράφοι είναι κάτοχοι φανταστικών λευκωμάτων.

Όλες αυτές οι ερασιτεχνικές, προσωπικές φωτογραφίες, πορνογραφικές και μη, που κυκλοφορούν στο Διαδίκτυο πιστεύετε ότι δημιουργούν μια νέα γλώσσα για την τέχνη της φωτογραφίας;

Η ιδιωτικότητα και η οικουμενικότητα δεν είναι έννοιες αντικρουόμενες. Αν με κάποιον τρόπο μια τέτοια εικόνα αφορά και πολλούς άλλους, τότε θα πρέπει να είναι μάλλον μια καλή εικόνα. Η επιδειξιμανία, πάντως, προσωπικά δεν με αφορά. Δεν έχω καμία ανάγκη να βλέπω κάποιον να κάνει έρωτα ή να βουρτοίξει τα δόντια του. ■

Info Remap2, ώς τις 4/10, www.remapkm.org
2η Μπιενάλε Θεσσαλονίκης, ώς τις 27/9, www.thessalonikibiennale.gr